

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Άξονας: Σχολική Διαρροή

Σχολική Μονάδα: 2^ο Γυμνάσιο Αγ. Βαρβάρας

Στόχος:

Να σχεδιάσουμε και να υλοποιήσουμε κατάλληλες παρεμβάσεις με στόχο την παρακολούθηση της φοίτησης των μαθητών/ριών της σχολικής μας μονάδας και απώτερο σκοπό την αντιμετώπιση των προβλημάτων φοίτησης και της σχολικής διαρροής.

Αναγκαιότητα της δράσεις:

Αν και τα τελευταία χρόνια (με συστηματική προσπάθεια και κατάλληλους χειρισμούς από μέρους της διεύθυνσης του σχολείου και του συλλόγου διδασκόντων) έχει σημειωθεί σημαντική βελτίωση της εικόνας του σχολείου σχετικά με τη σχολική διαρροή, το πρόβλημα εξακολουθεί να παραμένει. Καταγράφονται τρεις τύποι μαθητών/ριών που εγκαταλείπουν τη φοίτησή τους: α) μαθητές/ριες οι οποίοι/ες ενώ εγγράφονται στην Α΄ Τάξη δεν παρακολουθούν καθόλου τα μαθήματά τους, β) μαθητές/ριες όλων των τάξεων (Α΄, Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου) οι οποίοι/ες παρακολουθούν για κάποιο χρονικό διάστημα τα μαθήματα, κατόπιν εγκαταλείπουν το σχολείο και επανέρχονται στη διάρκεια της ίδιας ή της επόμενης σχολικής χρονιάς, και γ) μαθητές/ριες οι οποίοι/ες σημειώνουν πολλές απουσίες κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους με αρνητικά αποτελέσματα για τη φοίτησή τους. Πρέπει να αναφερθεί ότι οι μαθητές/ριες που αντιμετωπίζουν προβλήματα φοίτησης είναι στη συντριπτική τους πλειονότητα Έλληνες Τσιγγάνοι. Φαίνεται ότι το διαφορετικό πολιτισμικό κεφάλαιο αυτών των μαθητών/ριών σχετίζεται άμεσα με την ελλιπή φοίτησή τους και τη σχολική διαρροή. Αξίζει να σημειωθεί ότι η επικοινωνία με τις οικογένειες τους δεν είναι πάντοτε εφικτή παρά τις προσπάθειες της διεύθυνσης και των εκπαιδευτικών του σχολείου μας.

Ενέργειες (μεθοδολογία) για την υλοποίηση της δράσης:

Θα διερευνηθούν και θα καταγραφούν παράγοντες/προβλήματα/αιτίες που σχετίζονται με την ελλιπή φοίτηση και τη σχολική διαρροή ανά τάξη, ηλικία, φύλο και θα γίνει στατιστική αποτύπωση των αποτελεσμάτων.

Σε συνεργασία με τους υπεύθυνους ανά τμήμα καθηγητές θα πραγματοποιηθεί συστηματική παρακολούθηση της φοίτησης των μαθητών/ριών που απουσιάζουν καθημερινά ή περιστασιακά από το σχολείο και θα τηρηθεί ημερολόγιο φοίτησης.

Θα γίνει προσπάθεια επικοινωνίας με τους γονείς/κηδεμόνες των μαθητών/ριών που έχουν εγκαταλείψει πρόωρα το σχολείο ή η φοίτηση τους κρίνεται ελλιπής όταν και όπου αυτό είναι εφικτό.

Επίσης, για εκείνους τους/τις μαθητές/ριες που ενώ είναι εγγεγραμμένοι στην Α΄ Τάξη, εγκαταλείπουν τη φοίτησή τους και δεν προσέρχονται για να παρακολουθήσουν τα μαθήματά τους, η ομάδα δράσης θα απευθυνθεί στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία του Δήμου Αγίας Βαρβάρας και θα ζητήσει τη συνεργασία και την άμεση παρέμβασή της.

Επιπροσθέτως, οι μαθητές/ριες που προσέρχονται στο σχολείο αλλά η φοίτηση τους κρίνεται προβληματική θα κληθούν να απαντήσουν σε κατάλληλα σχεδιασμένο ερωτηματολόγιο ή/και να συμμετέχουν σε ομαδική ή ατομική συνέντευξη προκειμένου να διερευνηθούν οι λόγοι για τους οποίους απουσιάζουν τακτικά από το σχολείο, η προσέλευσή τους γίνεται με καθυστέρηση, δεν ολοκληρώνουν το ημερήσιο πρόγραμμα, δεν παρακολουθούν όλα τα διδακτικά αντικείμενα, κλπ. Θα ζητηθεί και η παρέμβαση της κοινωνικής λειτουργού του σχολείου μας προκειμένου να επικοινωνήσει με τις οικογένειες αυτών των μαθητών/ριών.

Τέλος, το δεκαπενταμελές συμβούλιο των μαθητών/ριών θα κληθεί να συνεισφέρει στην προσπάθεια για τη μείωση της σχολικής διαρροής με δυο τρόπους. Αφενός, μέλη του δεκαπενταμελούς και ταυτόχρονα μέλη της κοινότητας των Ελλήνων Τσιγγάνων μπορούν να δράσουν ως διαμεσολαβητές και να μας φέρουν σε επαφή με μαθητές/ριες που διακόπτουν την φοίτησή τους και με τους οποίους δεν έχουμε τρόπο να επικοινωνήσουμε ή να μας διαφωτίσουν για τους λόγους που σταμάτησαν τη φοίτησή τους. Αφετέρου, όλα τα μέλη του δεκαπενταμελούς συμβουλίου μπορούν να κάνουν μια καμπάνια (π.χ. δημιουργία αφίσας, κ.α.) με στόχο τη μείωση της σχολικής διαρροής.

Χρονοδιάγραμμα:

Προγραμματισμός: 1^ο δεκαπενθήμερο του Νοεμβρίου.

Υλοποίηση: 2^ο δεκαπενθήμερο Νοεμβρίου – τέλος Απριλίου.

Αποτίμηση: Μάιος – Ιούνιος

Πόροι, μέσα, ερευνητικά εργαλεία:

Αξιοποίηση της υλικοτεχνικής υποδομής του σχολείου: Η/Υ, εκτυπωτής, φωτοτυπικό μηχάνημα, κ.α.

Ερωτηματολόγιο με ρωτήσεις ανοικτού ή/και κλειστού τύπου.

Συνέντευξη ομαδική ή ατομική.

Έρευνα αρχείου (απουσιολόγια, καταχωρήσεις του σχολείου σε βάσεις δεδομένων-myschool, βιβλίο πράξεων του Συλλόγου Διδασκόντων, μητρώο μαθητών, κλπ.).

Τήρηση ημερολογίων φοίτησης.

Διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης της δράσης:

Θα υλοποιούνται εβδομαδιαίες συναντήσεις με τους υπεύθυνους καθηγητές ανά τμήμα με στόχο την ενημέρωση της ομάδας δράσης σχετικά με τις απουσίες των μαθητών.

Θα πραγματοποιούνται τακτικές συναντήσεις των μελών της ομάδας δράσης για αλληλοενημέρωση, παρακολούθηση της πορείας του εγχειρήματος και επαναπροσδιορισμό των στόχων και των στρατηγικών αν και όποτε αυτό κριθεί απαραίτητο.

Θα γίνεται αποτίμηση της δράσης με συζήτηση στο Σύλλογο Διδασκόντων του σχολείου μας με στόχο τη σφαιρική παρακολούθηση του προβλήματος και την άμεση λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της συστηματικής απουσίας συγκεκριμένων μαθητών/ριών ή της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου από μέρους τους.

Κριτήρια επιτυχίας της δράσης:

Αρχικά, θεωρείται σημαντική η καταγραφή και η ερμηνεία των αιτιών που οδηγούν στη σχολική διαρροή. Παρά το γεγονός ότι έρευνες και δράσεις που έχουν υλοποιηθεί στο σχολείο μας τα προηγούμενα χρόνια (π.χ. Πρόγραμμα LERI, κ.α.) έχουν καταδείξει τις βασικές αιτίες της σχολικής διαρροής, η επιβεβαίωση αυτών ή και ο εμπλουτισμός τους θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμος για το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων παρέμβασης με στόχο την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Ουσιαστικής σημασίας για την επιτυχία της δράσης θεωρείται, επίσης, η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση θεσμικών κοινωνικών δομών για την ανάληψη δράσεων προκειμένου να μειωθεί η σχολική διαρροή.

Τέλος, η μείωση της σχολικής διαρροής και τα υψηλά επίπεδα φοίτησης συγκριτικά με προηγούμενα έτη αποτελούν βασικό κριτήριο επιτυχίας της δράσης. Εντούτοις, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι η αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής απαιτεί μακροχρόνια παρέμβαση και συνεργασία σχολείου, κοινότητας και πολιτείας με στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και των Ελλήνων Τσιγγάνων σε θέματα που αφορούν την εκπαίδευση των παιδιών τους. Ωστόσο, είτε βραχυπρόθεσμα είτε μακροπρόθεσμα η συστηματική προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος είναι αυτή που θα οδηγήσει, τελικά, στην επίλυση του προβλήματος.

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Διερευνήθηκαν και καταγράφηκαν προβλήματα που σχετίζονται με την ελλιπή φοίτηση και την σχολική διαρροή. Έγινε στατιστική αποτύπωση των αποτελεσμάτων.

Υπήρξε συστηματική παρακολούθηση της φοίτησης των μαθητών σε συνεργασία με τους υπεύθυνους ανά τμήμα καθηγητές, τηρήθηκαν ημερολόγια φοίτησης και εντάθηκαν οι προσπάθειες επικοινωνίας με τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών των οποίων η φοίτηση ήταν προβληματική.

Πραγματοποιήθηκαν ομαδικές συζητήσεις με μαθητές οι οποίοι απουσίαζαν συχνά και με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν από αυτές πραγματοποιήθηκαν ατομικές συνεντεύξεις εστιάζοντας σε συγκεκριμένες θεματικές. Ερευνήθηκαν τα αίτια των συχνών απουσιών και έγινε επεξεργασία των αποτελεσμάτων. Επιπλέον, ζητήθηκε από τους μαθητές, κυρίως Τσιγγάνους, που έχουν απουσίες λόγω καθυστερημένης προσέλευσης να συμπληρώσουν ένα πολύ σύντομο ερωτηματολόγιο.

Υπήρξε στενή συνεργασία με το δεκαπενταμελές συμβούλιο των μαθητών, μέλη του οποίου ανήκουν στην κοινωνική ομάδα των Τσιγγάνων. Ζητήθηκε η βοήθεια από τους τελευταίους προκειμένου να κατανοηθούν οι λόγοι για τους οποίους Τσιγγάνοι, κατά κύριο λόγο, μαθητές διακόπτουν την φοίτησή τους. Επίσης, με απόφαση του δεκαπενταμελούς φιλοτεχνήθηκε αφίσα, σε συνεργασία με την καθηγήτρια των καλλιτεχνικών, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές σχετικά με το θέμα της ελλιπούς φοίτησης. Επιπλέον, φιλοτεχνήθηκαν εξατομικευμένες αναμνηστικές αφίσες (μικρή αφίσα με ατομική φωτογραφία) ειδικά για τους μαθητές που προσέρχονται καθυστερημένα στο σχολείο, ώστε να δοθούν στα παιδιά ως κίνητρο περιορισμού των πρωινών απουσιών.

Η παρουσίαση και η ανάρτηση της αφίσας ανά τμήμα συνοδεύτηκε, αφενός από την ανάγνωση, υπό μορφή έκθεσης, της προσωπικής εμπειρίας δυο μελών του δεκαπενταμελούς, τα οποία επανέλαβαν αρκετές φορές τάξεις του Γυμνασίου λόγω ελλιπούς φοίτησης, και, αφετέρου, από παραινέσεις προς τους συμμαθητές τους ώστε να αποφύγουν παρόμοιες εμπειρίες. Η δράση ολοκληρώθηκε με την συμμετοχή όλων των μαθητών της κάθε τάξης, οι οποίοι κλήθηκαν να συμπληρώσουν σε μικρά σημειωματάκια (postit) την φράση που αποτελούσε και το κεντρικό σλόγκαν της αφίσας «Η θέση σου είναι εδώ. Βρες την δύναμη να...»

Τέλος, έγινε προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα δίκτυο για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής σε συνεργασία, κυρίως, με την κοινωνική υπηρεσία του Δήμου και μέλη του προγράμματος «Υποστηρικτικές παρεμβάσεις σε κοινότητες Ρομά για την ενίσχυση της πρόσβασης και μείωση της εγκατάλειψης από παιδιά και εφήβους» του ΕΚΠΑ.

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό:

Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς προστέθηκαν τρεις συνολικά δράσεις με στόχο την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής:

1^η Δράση: Δόθηκε στους μαθητές που σημειώνουν απουσίες λόγω καθυστερημένης προσέλευσης στο σχολείο ένα σύντομο ερωτηματολόγιο με στόχο τη διερεύνηση των αιτιών του προβλήματος.

2^η Δράση: Σχεδιάστηκαν και απονεμήθηκαν στους μαθητές που καθυστερούν το πρωί να προσέλθουν στο σχολείο εξατομικευμένες αναμνηστικές αφίσες ως κίνητρο περιορισμού των πρωινών απουσιών (η δράση ονομάστηκε: «Η θέση σου είναι εδώ από τις 8:15...!!!»).

3^η Δράση: Δημιουργήθηκε από τους μαθητές κολάζ για τη σχολική διαρροή.

Αποτελέσματα δράσης:

Καταγράφηκαν οι αιτίες που οδηγούν τους Τσιγγάνους, ως επί το πλείστον, μαθητές να απουσιάζουν συχνά από το σχολείο και μάλιστα τις πρώτες ώρες των μαθημάτων. Ως αιτίες αναφέρονται από τους μαθητές κυρίως η δυσκολία στο πρωινό ξύπνημα (κούραση και έλλειψη επάρκειας ύπνου), το ελλιπές υποστηρικτικό περιβάλλον για την προετοιμασία και την προσέλευση στη σχολική τάξη, η ανάγκη ταυτόχρονης προσέλευσης με τα αδέρφια τους, ο μιμητισμός και η ανάγκη της παρέας (κουβέντα, φαγητό, κ.α.), η έλλειψη ενδιαφέροντος για τη σχολική διαδικασία, η αδυναμία συγκέντρωσης και η υπερκινητικότητα.

Έγινε καταγραφή και στατιστική ανάλυση των δεδομένων αναφορικά με τη σχολική διαρροή που διαπιστώθηκε τη φετινή σχολική χρονιά στο σχολείο μας και διαπιστώθηκαν τα εξής: Το 24,5 % των μαθητών/ριών της Α΄ Γυμνασίου εγκατέλειψε τη φοίτηση. Το 9,8 % αυτών των μαθητών/ριών είναι αγόρια ενώ το 14,7 % είναι κορίτσια. Το 3,4 % των μαθητών/ριών της Β΄ Γυμνασίου εγκατέλειψε τη φοίτηση. Το 1,7 % αυτών των μαθητών/ριών είναι αγόρια και το 1,7 % είναι κορίτσια. Στη Γ΄ Γυμνασίου η σχολική διαρροή είναι μηδενική. Συνολικά το 12,4 % των μαθητών/ριών που είναι εγγεγραμμένοι στο σχολείο μας εγκατέλειψαν τη φοίτησή τους στην Α΄ ή τη Β΄ Γυμνασίου. Το 28 % των μαθητών/ριών που εγκατέλειψαν τη φοίτηση τους στην Α΄ Γυμνασίου έχει γεννηθεί το 2005, το 24 % έχει γεννηθεί το 2006, το 24 % έχει γεννηθεί το 2007, το 16 % έχει γεννηθεί το 2008 και το 8 % έχει γεννηθεί το 2009. Παρατηρείται μείωση της σχολικής διαρροής στην Α΄ Γυμνασίου με την πάροδο του χρόνου, γεγονός που αποδεικνύει την αποτελεσματικότητα των δράσεων του σχολείου μας που στόχο έχουν την καταπολέμηση του φαινομένου της σχολικής διαρροής.

Έγινε προσπάθεια δημιουργίας ενός δικτύου για την αντιμετώπιση των προβλημάτων φοίτησης (συνεργασία σχολείου, κοινωνικών υπηρεσιών του δήμου, εκπροσώπων της κοινωνίας των Ρομά, κ.α.).

Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί:

4 Πλήρως

Παράμετροι που διευκόλυναν την επίτευξη των στόχων:

Η εξαιρετική συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων καθηγητών, μαθητών και της διεύθυνσης του σχολείου.

Η ενεργή συμμετοχή της μαθητικής κοινότητας σε όλη τη διάρκεια της δράσης.

Ο εξ αρχής κατάλληλος σχεδιασμός της δράσης και η ευελιξία αναπροσαρμογής κατά τη διάρκεια της υλοποίησής της.

Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν:

Ο μεγάλος φόρτος εργασίας και η πληθώρα αρμοδιοτήτων των εκπαιδευτικών.

Η πανδημία του Covid 19, εξαιτίας της οποίας νοσούσαν και απουσίαζαν μαθητές και καθηγητές, καθιστώντας δύσκολο τον προγραμματισμό και την υλοποίηση των δράσεων.

Το γεγονός ότι η αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής, και κυρίως το κομμάτι εκείνο που αφορά τους Τσιγγάνους μαθητές, απαιτεί τη συνεργασία πολλών διαφορετικών φορέων (διαμεσολαβητών, κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, κοινωνικών υπηρεσιών του δήμου, κ.α.) και υπερβαίνει τις αρμοδιότητες των καθηγητών του σχολείου.

Υλικό που αξιοποιήθηκε ή παρήχθη:

Έγινε καταγραφή και στατιστική ανάλυση των δεδομένων αναφορικά με την ελλιπή φοίτηση των μαθητών και τη σχολική διαρροή.

Δόθηκαν στους μαθητές ερωτηματολόγια και πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με στόχο τη διερεύνηση των αιτιών του προβλήματος της σχολικής διαρροής στο σχολείο μας και ακολούθησε καταγραφή κι επεξεργασία των απαντήσεων που έδωσαν οι μαθητές.

Δημιουργήθηκε αφίσα κατά της σχολικής διαρροής η οποία αναρτήθηκε σε κάθε τάξη και σε κεντρικά σημεία του σχολικού κτιρίου.

Δημιουργήθηκαν εξατομικευμένες αφίσες οι οποίες δόθηκαν στους μαθητές που σημειώνουν απουσίες τις πρώτες πρωινές ώρες για να κοσμοούν τα δωμάτια τους και να τους θυμίζουν ότι η θέση τους το πρωί είναι στο σχολείο από τις 8.15.

Αναγνώστηκαν μέσα στις σχολικές αίθουσες κείμενα Ρομά μαθητών που περιέγραφαν τα λάθη που οι ίδιοι έκαναν στο παρελθόν με αποτέλεσμα την επανάληψη των τάξεων λόγω απουσιών και παρότρυναν τους συμμαθητές τους να μην πέσουν στην παγίδα των ίδιων λαθών.

Οι μαθητές έφτιαζαν κολάζ κατά της σχολικής διαρροής το οποίο τοποθετήθηκε στην είσοδο του σχολείου.

Το υλικό των δράσεων και οι αναλύσεις των δεδομένων βρίσκονται στο αρχείο του σχολείου, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο του σχολείου και το βιβλίο εύρυθμης λειτουργίας του σχολείου.

Επιμορφώσεις που τυχόν υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της δράσης:

Πέντε εκπαιδευτικοί του σχολείου παρακολούθησαν το επιμορφωτικό πρόγραμμα του Athens Lifelong Learning Institute με θέμα “Συμπεριληπτικά Σχολεία για Ρομά” (συνολικά εννέα δίωρες συναντήσεις).

Προτάσεις για την αξιοποίηση των πρακτικών που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης:

Το υλικό που παράχθηκε, κυρίως τα δεδομένα που συλλέξαμε από τις συνεντεύξεις των μαθητών και τα ερωτηματολόγια, μπορεί να αξιοποιηθεί για το σχεδιασμό δράσεων κατά της σχολικής διαρροής την επόμενη σχολική χρονιά, τόσο από το σχολείο όσο και από τους φορείς που ασχολούνται με τη Εκπαίδευση των Τσιγγάνων και τη Συμπεριληπτική Εκπαίδευση.

Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις:

Συμμετοχή των εκπαιδευτικών του σχολείου μας σε επιμορφωτικά προγράμματα σχετικά με τη Συμπεριληπτική Εκπαίδευση και την Εκπαίδευση των Ρομά.

Προτάσεις για συλλογικό Προγραμματισμό του επόμενου έτους/ για συνέχιση της Δράσης/ για νέες Δράσεις:

Δεδομένου του γεγονότος ότι το θέμα της σχολικής διαρροής αφορά κυρίως τους Τσιγγάνους μαθητές του σχολείου μας και ως πολυδιάστατο πρόβλημα δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί παρά μόνο σε βάθος χρόνου, ενώ συγχρόνως απαιτεί τη συνεργασία του σχολείου με μια σειρά από κοινωνικούς και άλλους εκπαιδευτικούς φορείς, θεωρούμε απαραίτητο η συγκεκριμένη δράση να συνεχιστεί και την επόμενη σχολική χρονιά.

Το σχολείο θα πρέπει να συνεχίσει να βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία με τους κοινωνικούς φορείς του δήμου, τους εκπροσώπους της Τσιγγάνικης κοινότητας και όλους εκείνους τους φορείς που ασχολούνται με την εκπαίδευση των Τσιγγάνων και την συμπεριληπτική εκπαίδευση γενικότερα.

Κρίνεται σκόπιμο να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες ώστε να δημιουργηθεί Τμήμα Υποδοχής στο σχολείο μας με σκοπό την υποστήριξη των Τσιγγάνων μαθητών που αντιμετωπίζουν πρόβλημα με τη γλώσσα.

Επίσης, κρίνεται χρήσιμο να δρομολογηθούν ενέργειες ώστε να υπάρχει μόνιμος κοινωνικός λειτουργός στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα που να συνεργάζεται με τους τοπικούς κοινωνικούς φορείς και τους εκπροσώπους των Τσιγγάνων.

Η ανάληψη δράσης θα πρέπει να γίνει αμέσως μετά την επιστροφή των μαθητών και καθηγητών στο σχολείο τον επόμενο Σεπτέμβριο.